

AWQ

PROVISIONAL ANSWER KEY (CBRT)

Name of the post	Assistant Professor, Hindi Method, in Government B.Ed. College, GES, Class-2
Advertisement No.	50/2020-21
Preliminary Test held on	10-08-2021
Question No	001-300
Publish Date	11-08-2021
Last Date to Send Suggestion(s)	18-08-2021

THE LINK FOR ONLINE OBJECTION SYSTEM WILL START FROM 12-08-2021; 04:00 PM ONWARDS

Instructions / સૂચન

Candidate must ensure compliance to the instructions mentioned below, else objections shall not be considered: -

- (1) All the suggestion should be submitted through **ONLINE OBJECTION SUBMISSION SYSTEM** only. Physical submission of suggestions will not be considered.
- (2) Question wise suggestion to be submitted in the prescribed format (proforma) published on the website / online objection submission system.
- (3) All suggestions are to be submitted with reference to the Master Question Paper with provisional answer key (Master Question Paper), published herewith on the website / online objection submission system. Objections should be sent referring to the Question, Question No. & options of the Master Question Paper.
- (4) Suggestions regarding question nos. and options other than provisional answer key (Master Question Paper) shall not be considered.
- (5) Objections and answers suggested by the candidate should be in compliance with the responses given by him in his answer sheet. Objections shall not be considered, in case, if responses given in the answer sheet / response sheet and submitted suggestions are differed.
- (6) Objection for each question should be made on separate sheet. Objection for more than one question in single sheet shall not be considered.

ઉમેદવારે નીચેની સૂચનાઓનું પાલન કરવાની તકેદારી રાખવી, અન્યથા વાંધા-સૂચન અંગે કરેલ રજૂઆતો ધ્યાને લેવાશે નહીં

- (1) ઉમેદવારે વાંધા-સૂચનો ફક્ત ઓનલાઈન ઓબ્જેક્શન સબમીશન સીસ્ટમ દ્વારા જ સબમીટ કરવાના રહેશે. રૂબરૂ અથવા ટપાલ દ્વારા આયોગની કચેરીએ મોકલવા આવેલ વાંધા-સૂચનો ધ્યાને લેવામા આવશે નહીં જેની ખાસ નોંધ લેવી.
- (2) ઉમેદવારે વાંધા-સૂચનો રજૂ કરવા વેબસાઈટ / ઓનલાઈન ઓબ્જેક્શન સબમીશન સીસ્ટમ પર પ્રસિધ્ધ થયેલ નિયત નમૂનાનો જ ઉપયોગ કરવો.
- (3) ઉમેદવારે પોતાને પરીક્ષામાં મળેલ પ્રશ્નપુસ્તિકામાં છપાયેલ પ્રશ્નક્રમાંક મુજબ વાંધા-સૂચનો રજૂ કરતા તમામ વાંધા-સૂચનો વેબસાઈટ પર પ્રસિધ્ધ થયેલ પ્રોવિઝનલ આન્સર કી (માસ્ટર પ્રશ્નપત્ર)ના પ્રશ્ન ક્રમાંક મુજબ અને તે સંદર્ભમાં રજૂ કરવા.
- (4) માસ્ટર પ્રશ્નપત્રમાં નિર્દિષ્ટ પ્રશ્ન અને વિકલ્પ સિવાયના વાંધા-સૂચનો ધ્યાને લેવામાં આવશે નહીં.
- (5) ઉમેદવારે પ્રશ્નના વિકલ્પ પર વાંધો રજૂ કરેલ છે અને વિકલ્પ રૂપે જે જવાબ સૂચવેલ છે એ જવાબ ઉમેદવારે પોતાની ઉત્તરવહીમાં આપેલ હોવો જોઈએ. ઉમેદવારે સૂચવેલ જવાબ અને ઉત્તરવહીનો જવાબ ભિન્ન હશે તો ઉમેદવારે રજૂ કરેલ વાંધા-સૂચનો ધ્યાનમા લેવાશે નહીં.
- (6) એક પ્રશ્ન માટે એક જ વાંધા-સૂચન પત્રક વાપરવું. એક જ વાંધા-સૂચનો પત્રકમાં એકથી વધારે પ્રશ્નોની રજૂઆત કરેલ હશે તો તે અંગેના વાંધા-સૂચનો ધ્યાને લેવાશે નહીં.

Website link for online objection submission system : http://150.129.165.5/GPSC_Suggestion/

001. વ્યક્તિત્વ અંગેનો સર્વસંમત ખ્યાલ કયો છે ?
 (A) વ્યક્તિત્વ અનુવંશ અને વાતાવરણની આંતરપ્રક્રિયાનો પરિપાક છે.
 (B) વ્યક્તિગત ભિન્નતા દ્વારા વ્યક્તિત્વ સમજી શકાય છે.
 (C) સામાજિક-સાંસ્કૃતિક વાતાવરણથી વ્યક્તિત્વ ઘડાય છે.
 (D) શારીરિક અને સાંવેગિક લક્ષણોનો સમન્વય એટલે વ્યક્તિત્વ.
002. આદિપ્રતિમાન (archetypes) નો ખ્યાલ કોણે રજૂ કર્યો છે ?
 (A) એરિક્સન (B) યુંગ
 (C) સ્ટર્નબર્ગ (D) રોજર્સ
003. ગિલ્ફોર્ડના બુદ્ધિના મોડેલ અનુસાર નીચેજો કઈ છે ?
 (A) સંબંધો, પરિવર્તનો, પ્રણાલિઓ (B) ફલિતાર્થો, મૂલ્યાંકનો, સ્મૃતિધારણ
 (C) વર્ગો, સંકેતો, પ્રણાલિઓ (D) વર્તનો, મૂલ્યાંકનો, બોધ
004. નીચેના પૈકી કઈ માન્યતા હોવાડ ગાર્ડનરની નથી ?
 (A) બુદ્ધિ પ્રેરણાત્મક પરિબળોની નીપજ છે.
 (B) બુદ્ધિને જીવાશાસ્ત્રીય આધારો છે.
 (C) બુદ્ધિમાં સાંસ્કૃતિક રીતે મહત્ત્વ ધરાવતાં કૌશલોનો સમાવેશ થાય છે.
 (D) વિકેન્દ્રિત ચિંતન દ્વારા વ્યક્તિની બુદ્ધિ સક્રિય થાય છે.
005. જ્યાં પિઆજેના સંદર્ભમાં – ‘પ્રથમ વખત જોવામાં આવેલી ષટ્કોણની આકૃતિને અધ્યેતા અગાઉ જોયેલા આકારો સાથે સરખાવે છે.’ – અધ્યયનની આ ક્રિયાને શું કહેવાય ?
 (A) સંગઠન (B) રૂપાંતર
 (C) પરિપાચન (D) જ્ઞાનાત્મક સંરચના
006. ‘દરેક અસીલમાં સ્વ-વાસ્તવિકરણની શક્તિ હોય છે.’ – કયા સલાહકાર આવી માન્યતા ધરાવે છે ?
 (A) વિલિયમ્સન (B) અબ્રાહમ મેસ્લો
 (C) કાર્લ રોજર્સ (D) આલ્બર્ટ એલિસ
007. કયું જોડકું સાચું છે ?
 (A) શાસ્ત્રીય અભિસંધાન – હંમેશા વર્ધમાન
 (B) પ્રયત્ન-ભૂલ અધ્યયન – ટેવનું નિર્માણ
 (C) આંતરસૂઝ અધ્યયન – પ્રત્યક્ષીકરણમાં સ્થિરતા
 (D) કારક અભિસંધાન – સજીવની સક્રિય પહેલ
008. કયું પરિબળ અપાનુકૂલનને પોષક નથી ?
 (A) તણાવ-સહિષ્ણુતા (B) નિમ્ન સ્વ-સંકલ્પના
 (C) ઉચ્ચતર મહત્ત્વાકાંક્ષા (D) અનિર્ણાયકતા
009. માર્ગદર્શન અને સલાહનો ભેદ-દર્શક મુદ્દો કયો છે ?
 (A) પારસ્પરિક માહિતીની આપ-લે (B) લેનાર અને આપનાર વચ્ચેના સંબંધનું મહત્ત્વ
 (C) કારકિર્દી અને આજીવિકા સાથેનો સંબંધ (D) અભિયોગ્યતા આધારિત પ્રક્રિયા
010. કઈ પદ્ધતિ આઈઝેન્કની દેન છે ?
 (A) મનોઝંઝાવાત (B) ઘટક વિશ્લેષણ
 (C) સાંયોગિક અભિપ્રેરણા (D) શબ્દ સાહચર્ય

011. સલાહના તર્કનિષ્ઠ અભિગમની મૂળ ધારણા કઈ છે ?
 (A) સારી લાગતી ઘટનાઓ વિશેની આપણી વિચારણા તાર્કિક હોય છે.
 (B) નકારાત્મક ઘટનાઓ અતાર્કિક વિચારણા સર્જે છે.
 (C) વર્તનનું પરિણામ તાર્કિક વિચારણા છે.
 (D) અતાર્કિક વિચારણાના કારણે નકારાત્મક લાગણીઓ સર્જાય છે.
012. “શિક્ષણ એ ફિલસૂફીની ગત્યાત્મક બાજુ છે.” આ વિધાનો સૌથી નજીકનો અર્થ કયો છે ?
 (A) શિક્ષણ એક ગતિમાન ખ્યાલ છે, એમાંથી ફિલસૂફી નિષ્પન્ન થાય છે.
 (B) શિક્ષણ અને ફિલસૂફી બંને મનુષ્યજીવનને ગતિશીલ બનાવે છે.
 (C) ફિલસૂફીની બીજી બાજુ એટલે શિક્ષણ.
 (D) ફિલસૂફીને વ્યવહારમાં મૂકવામાં આવે ત્યારે તે શિક્ષણ બને છે.
013. જ્ઞાન વિશેનું કયું જોડકું સાચું છે ?
 (A) જ્ઞાન અનાત્મલક્ષી છે – અસ્તિત્વવાદ (B) જ્ઞાન આંતરક્રિયાત્મક છે – વાસ્તવવાદ
 (C) જ્ઞાન અંતઃસ્ફુરણાત્મક છે – આદર્શવાદ (D) જ્ઞાન શાશ્વત છે – વ્યવહારવાદ
014. સાંખ્યદર્શન અનુસાર કયું વિધાન યોગ્ય છે ?
 (A) બાળવિકાસનું સર્વોચ્ચ શિખર બુદ્ધિ અથવા મહત્ત્વનો વિકાસ છે.
 (B) બાળક મન દ્વારા નિર્ણય કરીને બુદ્ધિ અથવા મહત્ત્વનો વિકાસ કરે છે.
 (C) ચિત્તવૃત્તિઓ સંયમિત કરવાથી મનની શક્તિઓ સક્રિય થાય - તે જ બુદ્ધિ અથવા મહત્ત્વ
 (D) વિવેકશક્તિ કેળવવા માટે શિક્ષણમાં પ્રકૃતિની મદદ લેવી જોઈએ.
015. અષ્ટાંગ યોગમાં શાનો સમાવેશ થતો નથી ?
 (A) પ્રતિક્રમણ (B) ધારણા
 (C) યમ (D) પ્રત્યાહાર
016. નીતિ-શિક્ષણના માધ્યમ તરીકે ગિજુભાઈ શાની તરફેણ કરે છે ?
 (A) બાળવાર્તાઓ તથા નાટિકાઓ (B) માતાપિતા દ્વારા મળતું માર્ગદર્શન
 (C) બાળકની સ્વયં-સ્ફુરણા (D) કુદરત સાથે બાળકોનો સંસર્ગ
017. બંધારણીય મૂલ્ય તરીકે સમાજવાદી વિચારણા શાની સાથે નિસબત ધરાવે છે ?
 (A) સંપત્તિના વિતરણ માટે સરકારની સક્રિય ભૂમિકા
 (B) પર્યાપ્ત આજીવિકાનો અધિકાર
 (C) આર્થિક વિકાસમાં સૌની સમાન ભાગીદારી
 (D) સામાજિક ગતિશીલતા દ્વારા વિકાસની સમતા જાળવવી.
018. “ભારતના આધ્યાત્મિક વારસાની સમજ ધરાવતી અને દેશની સાંસ્કૃતિક એકતાની કદર કરતી વ્યક્તિઓ તૈયાર કરવાનો હેતુ ઉચ્ચ શિક્ષણનો છે.” – આ અપેક્ષા શામાં વ્યક્ત થયેલી છે ?
 (A) કોઠારી કમિશન (B) ભારતનું બંધારણ
 (C) રાધાકૃષ્ણ કમિશન (D) શિક્ષણની રાષ્ટ્રીય નીતિ - 1986
019. જે. કૃષ્ણમૂર્તિના મંતવ્ય અનુસાર ‘શિક્ષણમાં આદર્શોને કોઈ સ્થાન નથી.’ તેઓ આ માટે કયું સ્પષ્ટીકરણ આપે છે ?
 (A) આદર્શો વ્યક્તિગત તફાવતોને નકારે છે.
 (B) આદર્શો ભૂતકાળલક્ષી હોય છે તેથી વર્તમાનની સમજને અવરોધે છે.
 (C) આદર્શો વ્યક્તિને દંભી બનાવે છે.
 (D) દરેક વ્યક્તિ સ્વયં બીજા માટે આદર્શરૂપ બનવાની આંતરિક શક્તિ ધરાવે છે.

020. 1986 ની શિક્ષણનીતિમાં પ્રોગ્રામ ઓફ એક્શન દ્વારા સૂચવાયેલા ફેરફારોના કારણે કયો કાર્યક્રમ અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો ?
 (A) શિક્ષક પસંદગી માટેની પરીક્ષાઓ (B) નિરંતર શિક્ષણ
 (C) એકેડેમિક સ્ટાફ કોલેજ (D) મધ્યાહ્ન ભોજન યોજના
021. દયાનંદ સરસ્વતી કયા પ્રકારના શિક્ષણનો વિરોધ કરે છે ?
 (A) સહશિક્ષણ (B) સ્ત્રી શિક્ષણ
 (C) બ્રહ્મચર્યનું શિક્ષણ (D) વ્યાકરણ શિક્ષણ
022. તત્ત્વજ્ઞાનમાં સમાવિષ્ટ વિચારશાખાઓ દર્શાવતો વિકલ્પ કયો છે ?
 (A) મૂલ્યમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા, શિક્ષણમીમાંસા
 (B) શિક્ષણમીમાંસા, તત્ત્વમીમાંસા, જીવનમીમાંસા
 (C) અધ્યયનમીમાંસા, મૂલ્યમીમાંસા, આચરણમીમાંસા
 (D) સૌંદર્યમીમાંસા, મૂલ્યમીમાંસા, તત્ત્વમીમાંસા
023. ઈ.સ. 1916 માં પ્રકાશિત થયેલા 'Democracy and Education' નામના પુસ્તકના લેખક કોણ છે ?
 (A) બર્ટ્રાન્ડ રસેલ (B) જહોન ડ્યૂઈ
 (C) જ્યાં પૉલ સાર્ત્ર (D) શ્રી અરવિંદ
024. જ્ઞાનનું સ્વરૂપ કેવું છે ?
 (A) સંદેહાત્મક (B) પ્રયોગાત્મક
 (C) વિભાવનાત્મક (D) તથ્યાત્મક
025. કઈ બાબત માહિતીને લાગુ પડતી નથી ?
 (A) અસંદિગ્ધતા (B) આત્મલક્ષિતા
 (C) અર્થપૂર્ણ સંદેશ (D) પ્રક્રિયા કરેલો પ્રદત્ત (ડેટા)
026. જ્ઞાનના નિર્માણમાં કયા કયા પરિબલોનો સમાવેશ થાય ?
 (i) પરિસ્થિતિની પરખ (ii) પુસ્તકોનું વાંચન
 (iii) ઈન્ટરનેટ પરની માહિતી (iv) અનુભવોની વહેંચણી
 (v) આંતરસૂઝ (vi) સફળતા-નિષ્ફળતા પર ચિંતન
 (A) i, ii, iii (B) i, iv, v
 (C) ii, iii, vi (D) iii, iv, v
027. અભ્યાસક્રમનું હાર્દ કયું છે ?
 (A) અદ્યતન પાઠ્યક્રમ (B) શિક્ષકના માર્ગદર્શન હેઠળ અધ્યેતાના અનુભવો
 (C) ગુણવત્તાયુક્ત પાઠ્યપુસ્તકો (D) ચોઈસ બેઝ્ડ ક્રેડિટ સિસ્ટમ
028. આઝાદીના લડવૈયાઓ પૈકી સુભાષચંદ્ર બોઝ વિશે વાત કરતી વેળા ઈતિહાસના શિક્ષક રંગમાં આવી જાય છે, ને ગર્વ અનુભવે છે. વિદ્યાર્થીઓ આ બાબતની નોંધ પણ લે છે. – આ ઘટના શાની સાથે સંકળાયેલી છે ?
 (A) ગર્ભિત અભ્યાસક્રમ (B) અનુભવકેન્દ્રી અભ્યાસક્રમ
 (C) હેતુ-કેન્દ્રિત અભ્યાસક્રમ (D) વિષયવસ્તુકેન્દ્રિત અભ્યાસક્રમ
029. જ્ઞાન-આધારિત અભ્યાસક્રમ રચનામાં કઈ બાબતની વિશેષ કાળજી લેવાવી જોઈએ ?
 (A) વિવિધ વિદ્યાશાખા વચ્ચે થતું જ્ઞાન-સંક્રમણ
 (B) તજજ્ઞો દ્વારા જ્ઞાનનું અસરકારક પ્રત્યાયન
 (C) વિદ્યાશાખાની સીમા અંતર્ગત જ્ઞાન-નિર્માણ
 (D) પ્રત્યેક વિદ્યાશાખાના જ્ઞાનની શુદ્ધતાની જાળવણી

030. અભ્યાસક્રમના અભિગમો વિશેનું કયું જોડકું સાચું છે ?
 (A) રાજનીતિવાદી : મહત્તમ વસતિજૂથોનો સમાવેશ
 (B) તંત્ર-વહીવટી : લોકતાંત્રિક અનુભવો
 (C) મનોવૈજ્ઞાનિક : અધ્યેતાનું મનોમાપન
 (D) બૌદ્ધિક શૈક્ષણિક : તરેહો શોધવી, તારણો કાઢવાં
031. જે અભ્યાસક્રમમાં પ્રાકૃતિક વિજ્ઞાનો, અવલોકન તથા તર્કનિષ્ઠાને મહત્ત્વનું સ્થાન હોય તે અભ્યાસક્રમ કઈ તાત્ત્વિક વિચારધારાને અનુસરીને બનાવવામાં આવેલો હોય ?
 (A) વ્યવહારવાદ (B) પ્રકૃતિવાદ
 (C) વાસ્તવવાદ (D) પુનઃરચનાવાદ
032. અભ્યાસક્રમ રચનાના પ્રતિમાન વિશેની કઈ જોડી સાચી નથી ?
 (A) ટાયલર : જરૂરિયાતોનું નિદાન (B) સ્ટેક્સ : અવલોકિત વ્યવહારો
 (C) સ્ટેક્સ : આનુભવિક આકસ્મિકતા (D) મુખોપાધ્યાય : લક્ષ્ય, ધ્યેય, ઉદ્દેશો
033. માનવતાવાદી અભ્યાસક્રમ શાના પર વિશેષ ઝોક આપે છે ?
 (A) માનવમાત્રનો બોધાત્મક વિકાસ (B) સમાનુભૂતિ અને સુખ
 (C) માનવ સંસાધન વિકાસ (D) તંદુરસ્ત સામાજિક સ્પર્ધા
034. અસરકારક અધ્યાપન માટે સૌથી ઓછું જરૂરી શું છે ?
 (A) અભ્યાસક્રમ પૂરો કરવાની આવડત (B) વર્ગમાં શાંતિ
 (C) વિષયાંતર (D) વિષયવસ્તુની અદ્યતનતા
035. “વિદ્યાર્થીના અનુભવોનો ઉપયોગ કરો.” – ને શિક્ષણના કયા સૂત્ર (maxim) સાથે સંબંધ છે ?
 (A) આગમનથી નિગમન તરફ (B) સરળથી સંકુલ તરફ
 (C) ભાવાત્મકથી બોધાત્મક તરફ (D) જ્ઞાતથી અજ્ઞાત તરફ
036. મોરીસનના મત અનુસાર ‘સમજ’ એટલે શું ?
 (A) ભવિષ્યના અધ્યયન માટેની અભિપ્રેરણા
 (B) અન્વેષણ માટેનું અભિસ્થાપન
 (C) એકમવસ્તુના સૌથી અગત્યના હિસ્સાનું સંગઠન
 (D) સામાન્યીકરણનો નવી પરિસ્થિતિમાં ઉપયોગ કરવાની આંતરસૂજ
037. ફ્રેન્ડર સૂચિત વર્ગવ્યવહારના અમુક ઘટકોને ‘શિક્ષકની પરોક્ષ અસર’ની શ્રેણીમાં શા માટે મૂકવામાં આવે છે ?
 (A) વિદ્યાર્થીની પહેલ તે શિક્ષકની પરોક્ષ અસરનો સૌથી મહત્ત્વનો પુરાવો છે.
 (B) વિદ્યાર્થીના ઉત્તરનો સ્વીકાર થવાથી શિક્ષકનો પ્રભાવ તેમાં વ્યક્ત થાય છે.
 (C) તેના દ્વારા વિદ્યાર્થીઓની સહભાગિતાને સમર્થન મળે છે.
 (D) તે ઘટકો શિક્ષકની સમજમાંથી નિષ્પન્ન થતી અસર દર્શાવે છે.
038. અભિક્રમોની રચના મનોવિજ્ઞાનના કયા સિદ્ધાંતનો આધાર લે છે ?
 (A) શાસ્ત્રીય ઉત્તેજક – પ્રતિચાર સિદ્ધાંત (B) તત્પરતાનો સિદ્ધાંત
 (C) કારક અભિસંધાનનો સિદ્ધાંત (D) હકારાત્મક પ્રતિપોષણનો સિદ્ધાંત
039. કયા પ્રકારની કસોટીમાં વિદ્યાર્થીઓએ પ્રાપ્ત કરેલા ગુણનું સવિગત અન્વેષણ કરવામાં આવે છે ?
 (A) નિદાન કસોટી (B) સિદ્ધિ કસોટી
 (C) પ્રક્ષેપણ કસોટી (D) વિલંબિત કસોટી

040. કઈ શરત સહકારી અધ્યયનને લાગુ પડતી નથી ?
 (A) જૂથના સભ્યો વચ્ચે સહકાલિક (simultaneous) આંતરવ્યવહાર
 (B) પ્રત્યેક સહભાગીનું ઉત્તરદાયિત્વ
 (C) સફળ અધ્યયનને અંતે દરેક સહભાગીને ગ્રેડ કે ગુણનું વળતર
 (D) દરેક અધ્યેતાનું હકારાત્મક પરસ્પરાવલંબન
041. માપન એટલે
 (A) વસ્તુ કે ઘટનાનું માપન, તેના લક્ષણોનું નહીં. (B) પ્રદત્ત (ડેટા)નું અંકશાસ્ત્રીય વર્ણન
 (C) પરિણામોનું આંકડાકીય અર્થઘટન (D) આપેલા નિયમોના આધારે ઘટનાઓને સમજાવવી
042. કઈ કસોટી રચનાત્મક (formative) મૂલ્યાંકન અંતર્ગત આવે ?
 (A) કિવઝ (B) મૂલક સંદર્ભ
 (C) નિદાન (D) શિક્ષક-રચિત
043. સંરચનાવાદી અભિગમના સંદર્ભમાં ‘અધ્યેતા પોતાનાં ધ્યેયો અને પ્રવૃત્તિ નક્કી કરે’ એ કયા પ્રકારનું અધ્યયન કહેવાય છે ?
 (A) સ્વ સંકલ્પનાલક્ષી અધ્યયન (B) સમાંતર અધ્યયન
 (C) સક્રિય અધ્યયન (D) પ્રમાણભૂત અધ્યયન
044. નીચેના પૈકી કયું પુખ્તાધ્યાયન શાસ્ત્ર (Andragogy) સાથે સંબંધિત છે ?
 (A) ભવિષ્યલક્ષી અધ્યાપન (B) સમસ્યા ઉકેલ માટેનું અધ્યાપન
 (C) ગહન વિષમકેન્દ્રી અધ્યાપન (D) આત્મ-સાક્ષાત્કાર માટેનું અધ્યાપન
045. રૂબ્રિકની સંરચનામાં શાનો સમાવેશ થાય છે ?
 (A) ગ્રીડ (કોષ્ટક)નો (B) રજૂઆતનો સ્તર દર્શાવતા વિશેષણોનો
 (C) પ્રાપ્તિઓનો (D) વય-કક્ષા અનુસાર ગ્રેડનો
046. એડવાન્સ ઓર્ગેનાઈઝર મોડેલની પોષક અસર કઈ છે ?
 (A) પરિપૃચ્છા (inquiry)માં અભિરૂચિ થવી (B) સંકલ્પનાના માળખાનું સર્જન થવું
 (C) માહિતી અને ખ્યાલોનું અર્થપૂર્ણ પરિપાચન (D) વિવેચનાત્મક વિચારણામાં પ્રવેશ કરવો
047. “નેસર્ગિક ઘટનાઓમાં પ્રવર્તતા સંબંધો અંગેની ઉત્કલ્પનાત્મક પૂર્વધારણાઓની ચકાસણી માટેનું વિવેચનાત્મક કાર્ય એટલે સંશોધન” - કલિંજરની આ વ્યાખ્યામાં સંશોધનનું આગત (input) દર્શાવતો શબ્દ / શબ્દ સમૂહ કયો છે ?
 (A) પ્રવર્તતા સંબંધો (B) ઉત્કલ્પનાત્મક પૂર્વધારણા
 (C) વિવેચનાત્મક કાર્ય (D) ઉપરોક્ત તમામ
048. શૈક્ષણિક સંશોધનમાં નીચેના પૈકી કઈ બાબત અનિવાર્ય નથી ?
 (A) શિક્ષણ વિદ્યાશાખાને બહેતર બનાવવાની આકાંક્ષા (B) તર્કનિષ્ઠ વિશ્લેષણ
 (C) હેતુલક્ષિતા (D) પ્રતિનિધિરૂપ નૂમનો
049. શૈક્ષણિક સંશોધનના સંદર્ભમાં નીચેના પૈકી કયું વિધાન સાચું છે ?
 (A) કેસ-સ્ટડીમાં દ્વિપુચ્છ કસોટી વધુ અનુકૂળ રહે છે.
 (B) ઐતિહાસિક સંશોધન પદ્ધતિ શિક્ષણ વિદ્યાશાખા માટે અપ્રસ્તુત છે.
 (C) ઉત્કલ્પના ન રચી હોય તો ચલની પસંદગી થઈ શકતી નથી.
 (D) ગુણાત્મક સંશોધનમાં પણ ચલનો અભ્યાસ કરી શકાય છે.
050. નમૂનાનું કદ શાના પર આધાર રાખે છે ?
 (A) ઉત્કલ્પનાનો પ્રકાર (B) સંશોધનનો પ્રકાર
 (C) સંશોધકની આવડત (D) કઈ પદવી માટેનું સંશોધન છે તે

051. સક્રિય અધ્યયન કાર્યક્રમની સિદ્ધિ પ્રાપ્તિાંકો પર થતી અસર તપાસવા માટેની સંશોધન યોજનાની લાક્ષણિકતા કઈ હોવી જોઈએ ?
- (A) ઉપયોગિતા, આત્મલક્ષિતા, વિશ્વસનીયતા (B) અનાત્મલક્ષિતા, યથાર્થતા, સામાન્યીકરણ-ક્ષમતા
- (C) અદ્યતનતા, ઉપયોગિતા, વસ્તુલક્ષિતા (D) અનન્યતા, આત્મલક્ષિતા, સામાન્યીકરણ-ક્ષમતા
052. નીચેના પૈકી કયો સિદ્ધાંત પ્રાયોગિક સંશોધન યોજનાનો સિદ્ધાંત નથી ?
- (A) નિયંત્રણ (B) પુનરાવર્તન (Replication)
- (C) નિરપેક્ષતા (D) યાદચ્છીકરણ
053. કઈ બાબત કસોટીની ગુણવત્તા દર્શાવતી નથી ?
- (A) તાર્કિક સમાનતા પદ્ધતિ વિશ્વસનીયતા (B) દ્વિભાજન (split half) વિશ્વસનીયતા
- (C) એકાંતર (Alternative) યથાર્થતા (D) પ્રત્યક્ષ (Face) યથાર્થતા
054. ગુણવત્તાયુક્ત સંશોધનના ઉપકરણ તરીકે પ્રશ્નાવલિનો ફાયદો કયો છે ?
- (A) અન્યની મદદ લઈને ભરી શકાય છે.
- (B) પ્રતિભાવકની ઓળખ ગુપ્ત રાખી શકાય છે.
- (C) જેમને ખરેખર રસ હોય તેવા પ્રતિભાવકોના ઉત્તરો પ્રાપ્ત થાય છે.
- (D) પાત્રોના પ્રતિભાવો નિશ્ચિતપણે મળી જાય છે.
055. પ્રાયોગિક સંશોધનમાં વધુ ચોકસાઈપૂર્ણ તારણો મેળવવા માટે જવાબદાર પરિબળ કયું છે ?
- (A) મોટો નમૂનો (B) વિશાળ વ્યાપવિશ્વ
- (C) કમ્પ્યુટરના ઉપયોગ દ્વારા વિશ્લેષણ (D) એક કરતાં વધારે પરતંત્ર ચલની પસંદગી
056. સંશોધનના પ્રકાર અને હેતુ દર્શાવતું કયું જોડકું સાચું છે ?
- (A) ગુણાત્મક — તાત્કાલિક ઉકેલ પ્રાપ્તિ (B) ક્રિયાત્મક — સમસ્યાની સાંપ્રતસ્થિતિનું વર્ણન
- (C) વ્યાવહારિક — સિદ્ધાંતોની સ્થાપના (D) મૂળગત — જ્ઞાનને ખાતર જ્ઞાન
057. સમાવેશી શિક્ષણ શું છે ?
- (A) શિક્ષણનો મનોવૈજ્ઞાનિક અભિગમ (B) બંધારણીય મૂલ્ય
- (C) વંચિત બાળકોનો વિશેષાધિકાર (D) માનવીય અધિકાર
058. સમાવેશી શિક્ષણની સફળતાના આધારો કયા છે ?
- (A) દિવ્યાંગ બાળકો માટે કાળજી, વિશેષ શિષ્યવૃત્તિ, સરકારી સહાય
- (B) તેજસ્વી શિક્ષકો, લાગણીપૂર્ણ વ્યવહાર, સામાજિક સહાય
- (C) સંસાધનોનો ટેકો, બાળકની જરૂરિયાત અનુસાર અધ્યાપન, સમાન તક
- (D) સમાન તક, સામાજિક ન્યાય, વિશિષ્ટ બાળકો માટે વિશેષ સુવિધાયુક્ત વર્ગખંડો
059. સમાવેશી શિક્ષણની વિભાવનાને સ્વીકારનાર સૌ પ્રથમ દેશ કયો છે ?
- (A) કેનેડા (B) ફિનલેન્ડ
- (C) ગ્રેટ બ્રિટન (D) અમેરિકા
060. સમાવેશી શિક્ષણની સંકલ્પના ઘટક કયા છે ?
- (i) વિશિષ્ટ શાળાઓ
- (ii) નિમ્નસિધ્ધિ વિદ્યાર્થીઓ પ્રતિ વિશેષ ધ્યાન
- (iii) બાળકના આત્મગૌરવનો બિનશરતી સ્વીકાર
- (iv) વિવિધતાને પ્રતિપોષણ આપતું વાતાવરણ
- (v) વ્યક્તિલક્ષી પ્રતિભાવ પ્રણાલિ
- (A) i, ii, iii (B) iii, iv, v
- (C) ii, iii, iv (D) i, iv, v

061. કયું લક્ષણ મસ્તિષ્ક દોષ (Cerebral palsy) ધરાવતા બાળકનું નથી ?
 (A) બોલવું અને શ્વાસ લેવાનું એકસાથે કરવું મુશ્કેલ
 (B) ટેકા વગર નીચે નમી ન શકે
 (C) અનિશ્ચિત હલનચલન પર નિયંત્રણનો અભાવ
 (D) ચાલવા માટે ટેકણઘોડીનો આધાર જરૂરી
062. દૃષ્ટિક્ષતિ ધરાવતા બાળકને કઈ મુશ્કેલી પડે ?
 (A) અનુલેખન કરવામાં ભૂલ
 (B) મોટેથી વાંચતી વખતે ક્યાં પહોંચ્યા તેનું વિસ્મરણ
 (C) સિવણ કે ઝીણવટભર્યા કામ કરવામાં મુશ્કેલી
 (D) ઉપરોક્ત ત્રણેય
063. બહુ મોટેથી કે ખૂબ ધીમેથી બોલનાર વિદ્યાર્થી કઈ અક્ષમતા ધરાવે છે ?
 (A) મંદબુદ્ધિ
 (B) શ્રવણમંદતા
 (C) દેશ્ય અવરોધ
 (D) ચેતાકીય અક્ષમતા
064. સમાવેશક શિક્ષણની અધ્યાપન વ્યુહરચનામાં શાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તે જરૂરી છે ?
 (i) ઈન્દ્રિયલક્ષી પ્રવૃત્તિ
 (ii) વૈવિધ્યપૂર્ણ પ્રવચનો
 (iii) પુનરાવર્તન
 (iv) સહકારી અધ્યયન
 (v) નાટક
 (vi) ઓછું શારીરિક હલનચલન થાય તેવી પ્રવૃત્તિઓ
 (A) i, iii, iv
 (B) i, iv, v, vi
 (C) ii, iii, v, vi
 (D) iv, v, vi
065. શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીની સંકલ્પના અનુસાર તેનું કયું લક્ષણ સાચું છે ?
 (A) અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રવિધિઓ એ ઈનપુટ છે.
 (B) અધ્યયન સંજોગોનું નિર્માણ એ આઉટપુટ છે.
 (C) અધ્યયન નીપજો એ પ્રક્રિયા છે.
 (D) શિક્ષક એ પ્રણાલિ છે.
066. બ્લોગના ઉપયોગો કયા છે ?
 (A) સહકારી અધ્યયન કરાવવા, પરીક્ષા લેવા, વિષયવસ્તુ મિડિયા સાથે જોડવા
 (B) મલ્ટીમિડિયા પ્રેઝન્ટેશન કરવા, વિષયવસ્તુ અધ્યેતા સુધી પહોંચાડવા, સામગ્રીની સામૂહિક સમીક્ષા કરવા
 (C) પોડકાસ્ટિંગ, વોડકાસ્ટિંગ કરવા અને હોમવર્ક ચેક કરવા
 (D) ઓનલાઈન પાઠ્યસામગ્રી બનાવવા, પેપરલેસ ક્લાસ ચલાવવા, આનુભવિક અધ્યયન કરવા
067. www.linkedin.com કયા પ્રકારની વેબસાઈટ છે ?
 (A) માઈક્રોબ્લોગિંગ
 (B) ચેટિંગ
 (C) સોશિયલ નેટવર્કિંગ
 (D) વેબ-સિન્ડિકેશન
068. નીચેના પૈકી કયું ઈ-લર્નિંગ ન કહેવાય ?
 (A) મોબાઈલ લર્નિંગ
 (B) અનુરૂપણ (simulation)
 (C) પ્રોગ્રામ્ડ લર્નિંગ
 (D) વર્ચ્યુઅલ લેબોરેટરી
069. ICT નું અનિવાર્ય કાર્ય કયું છે ?
 (A) કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ કરવો.
 (B) શૈક્ષણિક માહિતી એકત્ર કરવી
 (C) દૂરવર્તી શિક્ષણનો ફેલાવો કરવો
 (D) માહિતીનું વીજાણુ માધ્યમથી વ્યવસ્થાપન કરવું.
070. મલ્ટીમિડિયા અભિગમના પાયામાં કઈ વિચારણાનું મુખ્ય પ્રદાન છે ?
 (A) મેસ્લોનો જરૂરિયાતનો શ્રેણીદર્શક ત્રિકોણ
 (B) સ્કીનરનો કારક અભિસંધાનનો સિદ્ધાંત
 (C) ડેલનો અનુભવ શંકુ
 (D) વિગોસ્કીનો ZPD ચતુષ્કોણ

071. MOOCs શું છે ?
 (A) સમૂહ માટે ખુલ્લા કરાયેલા ઓનલાઈન અભ્યાસક્રમ
 (B) મોબાઈલ દ્વારા સંચાલિત ઓફલાઈન પ્રત્યાયન
 (C) મેનેજમેન્ટ ઓફ ઓનલાઈન ક્લાસીસ
 (D) મલ્ટીમિડિયા ઓનલાઈન ફ્રી કાઉન્સેલીંગ
072. ICT ના સંદર્ભમાં નીચેના પૈકી કઈ સમસ્યા સંશોધનક્ષમ ગણાય ?
 (A) વ્યક્તિગત અનુદેશના ઓનલાઈન કાર્યક્રમની અસરકારકતા
 (B) અભિક્રમિત અધ્યયન અને પરંપરાગત વર્ગ અધ્યયનની તુલના
 (C) વિદ્યાર્થીના અશાબ્દિક પ્રત્યાયનની શિક્ષક પર થતી અસરો
 (D) વર્ગ-પ્રત્યાયનના ઘટકોનું SPSS દ્વારા વિશ્લેષણ અને અર્થઘટન
073. અભ્યાસક્રમ વિકસાવવાની ક્ષમતા તથા આંતર-વિદ્યાશાખાકીય જ્ઞાનપ્રાપ્તિ શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના કયા સ્તરના અભ્યાસક્રમમાં સમાવવામાં આવે છે.
 (A) ડિપ્લોમા (B) સ્નાતક
 (C) અનુસ્નાતક (D) ઉપરોક્ત ત્રણેય
074. શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં નવીનીકરણ તરીકે આવેલા e-teacher education ના ખ્યાલમાં શાનો સમાવેશ થાય છે ?
 (A) દૂરવર્તી શિક્ષણ પ્રણાલી (B) બંધારણીય મૂલ્યોનું અધ્યાપન
 (C) સંરચનાવાદી અધ્યયન અભિગમ (D) શિક્ષણના પ્રતિમાનોનું અધ્યાપન
075. શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં વિકેન્દ્રીકરણ લાવનાર તથા અમલદારશાહી નાબૂદ કરનાર પરિબળ કયું છે ?
 (A) ઉદારીકરણ (B) વ્યાવસાયીકરણ
 (C) વૈશ્વીકરણ (D) રાષ્ટ્રીયકરણ
076. NAAC દ્વારા નિર્દેશિત શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના ગુણવત્તા-દર્શકોમાં શાનો સમાવેશ થતો નથી ?
 (A) સંગઠન અને વ્યવસ્થાપન (B) સંશોધન અને વિસ્તરણ
 (C) અભ્યાસક્રમ સંરચના અને આયોજન (D) સંસ્થાકીય પ્રતિષ્ઠા અને પ્રદાન
077. વિઝિટિંગ પ્રોફેસર સ્કીમ કઈ સંસ્થા દ્વારા પરિચાલિત થાય છે ?
 (A) એન.સી.ઈ.ટી (NCET) (B) આઈ.એ.એસ.ઈ. (IASE)
 (C) યુ.જી.સી. (UGC) (D) એચ.આર.ડી.સી. (HRDC)
078. સંશોધન અને અધ્યાપન માટે રાષ્ટ્રીય કક્ષાની ફેલોશીપ કઈ સંસ્થા આપે છે.
 (A) યુ.જી.સી. (UGC) (B) એન.સી.ઈ.આર.ટી. (NCERT)
 (C) એસ.એસ.એ. (SSA) (D) સી.ટી.ઈ. (CTE)
079. એન.સી.ઈ.આર.ટી. (NCERT) શિક્ષક-પ્રશિક્ષણને લગતું કયું કાર્ય સંભાળે છે ?
 (A) સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષકોનું મૂલ્યાંકન કરવું.
 (B) સ્નાતક કક્ષાના શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના પુસ્તકોનું પ્રકાશન
 (C) ડી.એલ.ઈડી. (D.L.Ed.) ના અભ્યાસક્રમોની રચના
 (D) રિજીયોનલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન ચલાવવી
080. રાષ્ટ્રીય-શિક્ષણ નીતિ 2020 અનુસાર દસ વર્ષ બાદ પ્રાથમિક શાળામાં શિક્ષક થવા માટેની લઘુત્તમ લાયકાત કઈ હશે ?
 (A) સંકલિત બી.એડ. (B.Ed.) ની પદવી
 (B) એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશનના વૈકલ્પિક વિષય સાથે એમ.એડ. (M.Ed.) ની પદવી
 (C) કોઈપણ વિષયમાં સ્નાતકની પદવી વત્તા ડી.એલ.ઈડી. (D.L.Ed.)
 (D) જૂનું પી.ટી.સી. અને 10 વર્ષનો પ્રાથમિક શાળામાં અધ્યાપનનો અનુભવ

081. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિમાં કઈ ભલામણનો સમાવેશ થતો નથી ?
 (A) ભારતીય ભાષાઓ તથા સંસ્કૃતિને મહત્ત્વ.
 (B) ઓછામાં ઓછું ધો.-5 સુધીનું શિક્ષણ માતૃભાષા દ્વારા જ આપવામાં આવશે.
 (C) પ્રતિભાશાળી વિદ્યાર્થીઓ માટે વિશેષ કાર્યશાળાઓ અને અધ્યયન અનુભવો.
 (D) જીવન કૌશલ્યોનો અભ્યાસક્રમમાં સમાવેશ.
082. NCFTE (2009) માં શિક્ષક પ્રશિક્ષક માટે કઈ અપેક્ષા દર્શાવી છે ?
 (A) એ બધા જ્ઞાનનો સ્ત્રોત બને (B) એ હકારાત્મક અધ્યયન પર્યાવરણ રચે
 (C) એ ભાવિ શિક્ષકોને આદર્શ નાગરિક બનાવે (D) એ ભારતીય અધ્યાપન-પ્રવિધિઓમાં નિપુણ બને
083. ભારતમાં અધ્યાપનને પૂર્ણ વ્યવસાય તરીકે સ્થાપિત કરવામાં નડતરરૂપ પરિબળ કયું છે ?
 (A) શિક્ષકની સ્વાયત્તતાનો અભાવ (B) વ્યાવસાયિક આચારસંહિતાનો અભાવ
 (C) શિક્ષકોના વ્યાવસાયિક સંઘના અસ્તિત્વનો અભાવ (D) ઉપરોક્ત ત્રણેય
084. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિમાં શિક્ષક-પ્રશિક્ષક પાસેથી કઈ તજજ્ઞતાની અપેક્ષા રાખવામાં આવી છે ?
 (i) ઓછામાં ઓછી ત્રણ ભાષાનું જ્ઞાન
 (ii) ગ્રામ વિસ્તારમાં કામ કરવાની આવડત
 (iii) ભારતીય મૂલ્યોની સમજ
 (iv) અધ્યાપનની અદ્યતન પદ્ધતિઓમાં નિપુણતા
 (v) બહુવિદ્યાશાખાકીય દૃષ્ટિકોણ
 (vi) માનવવિદ્યાના વિષયમાં સર્ટિફિકેટ કે ડિપ્લોમા સ્તરનો અભ્યાસ
 (A) ii, iii, v (B) i, ii, iii
 (C) iii, iv, v (D) iv, v, vi
085. સંગઠનનું કયા પ્રકારનું નેતૃત્વ અપેક્ષા કરતાં પણ વધારે ઊંચું પરિણામ લાવી શકે છે ?
 (A) વ્યવહારલક્ષી (B) આપખુદશાહી
 (C) રૂપાંતરકારી (D) સાંસ્કૃતિક
086. નેતૃત્વ અસ્તિત્વમાં આવવા માટે શાની અનિવાર્યતા છે ?
 (A) પ્રભાવશાળી વ્યક્તિત્વ (B) લોકપ્રિયતા
 (C) સમાજમાં પ્રદાન કરવાની ઝંખના (D) ચોક્કસ ધ્યેય
087. ‘લોકોને પોતાની અગત્ય છે અને પોતે અગત્યનું કામ કરી રહ્યા છે તે પ્રતિપાદિત કરવું તેઓને ગમે છે.’ – આ સિધ્ધાંત વ્યવસ્થાપનમાં કયો અભિગમ સૂચવે છે ?
 (A) માનવીય સંબંધ (B) ટેયલરવાદ
 (C) મનોગત્યાત્મક (D) ગુણલક્ષણવાદી
088. કર્મચારીઓનું કયું લક્ષણ સંસ્થાકીય પરિવર્તન પ્રતિ મનોવૈજ્ઞાનિક અવરોધનો નિર્દેશ કરતું નથી ?
 (A) સલામતીની જરૂરિયાત (B) પરિવર્તન સહન કરવાની ઓછી શક્તિ
 (C) જૂના મિત્રો જાળવી રાખવાની ઇચ્છા (D) અજ્ઞાત સ્થિતિ ઊભી થવાની આશંકા
089. નેતૃત્વના કયા પ્રતિમાનમાં નેતાની નિસબતોને નવ બિંદુ પર અંકિત કરીને દર્શાવવામાં આવે છે ?
 (A) ફાઈડલર (B) સિક્સ સિગ્મા
 (C) ત્રિપરિમાણીય (D) બ્લેક એન્ડ માઉન્ટ
090. વ્યવસ્થાપન કાર્યક્ષેત્ર POSDCORB માં શાનો સમાવેશ થાય છે ?
 (A) આયોજન, વિકાસ, પ્રત્યાયન, અહેવાલ (B) અહેવાલ, સંયોજન, નિમણૂક, સંગઠન
 (C) સહકાર, તૈયારી, પ્રત્યાયન, અંદાજપત્ર (D) દોરવણી, કાર્યવહેંચણી, આયોજન, પ્રત્યાયન

091. શૈક્ષણિક સંસ્થામાં TQM ના અમલીકરણ માટે કયા વિભાગને કઈ જવાબદારી સોંપવામાં આવે છે ?
નીચેના જોડકાંનો સાચો ક્રમ દર્શાવો.

વિભાગ

જવાબદારી

(a) મેનેજમેન્ટ (સંચાલકો)

(i) વ્યક્તિગત સંભાવનાઓનું પોષણ

(b) ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર (માળખું)

(ii) ICT અને સંસાધનોની પ્રાપ્યતા

(c) અધ્યાપન

(iii) કન્સલ્ટન્સી

(d) વિસ્તરણ

(iv) વિજ્ઞાન-મિશનની નવરચના

(A) a - iii, b - i, c - ii, d - iv

(B) a - iv, b - ii, c - i, d - iii

(C) a - ii, b - iii, c - i, d - iv

(D) a - i, b - iii, c - iv, d - ii

092. ભારતીય ચિંતન અનુસાર 'સ્વ'ને ઓળખવો એટલે

(A) 'પોતે શુદ્ધ ચૈતન્ય છે' તેવું અનુભવવું

(B) પોતાના અંતઃકરણને સમજવું

(C) માન-અપમાનથી પર થવું

(D) પોતાનામાંના ત્રણેય ગુણનો પરિચય હોવો

093. આત્મસંયમ વિકસાવવા માટેની પ્રક્રિયામાં શાની જરૂર પડે ?

(A) અસ્તેય, અપરિગ્રહ, અહિંસા

(B) અનૃત, અહિંસા, પ્રાણાયામ

(C) બ્રહ્મચર્ય, પરિગ્રહ, પ્રાણાયામ

(D) પંચશીલ, ત્રિગુણ, નવધાત્મકિત

094. ભારતીય ચિંતન અનુસાર શિક્ષણનું અંતિમ ધ્યેય શું છે ?

(A) સન્યાસ

(B) આત્મબોધ

(C) પંચકોશનો વિકાસ

(D) ચિત્તમાં માનવતાનું સ્થાપન

095. માનસિક ચંચળતાનો નાશ કરી સ્થિરતા ધારણ કરવા માટે શાનું અનુપાલન કરવું જોઈએ ?

(A) નિયમ

(B) ધારણા

(C) યમ

(D) આસન

096. સત્ત્વગુણના લક્ષણો કયાં છે ?

(A) તેજસ્વિતા, પ્રવૃત્તિશીલતા, પ્રતિષ્ઠા

(B) સુષ્ણેષણા, પૌરુષ, ધૈર્ય

(C) પ્રવૃત્તિશીલતા, પૌરુષ, શૌચ

(D) શૌચ, અસ્પૃહા, તેજસ્વિતા

097. સમાધિ અવસ્થામાં શાની પ્રાપ્તિ થાય છે ?

(A) એકાગ્રતા

(B) સંયમ

(C) પ્રજ્ઞા

(D) સંસ્કાર

098. મનોમય કોશનું કાર્ય શું છે ?

(A) સંકલ્પ કરવો

(B) સહજજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ

(C) અન્નમય અને પ્રાણમય કોશનું સંકલન કરવું

(D) સંવેદનાઓનું નીરીક્ષણ કરવું

099. “ભાષા દ્વારા સ્વ-વિકાસ થાય છે.” આ બાબતનું સમર્થન કરતું સ્પષ્ટીકરણ કયું છે ?

(A) ભાષામાં સત્ય અને નાદનો સમન્વય છે.

(B) ભાષા દ્વારા સ્વની અભિવ્યક્તિ થાય છે.

(C) વિચાર કરવા માટે ભાષા અનિવાર્ય છે.

(D) ભાષા જન્મ પૂર્વેથી જ મનુષ્યના સંભવિત વ્યક્તિત્વ સાથે જોડાયેલી હોય છે.

100. સ્થિતપ્રજ્ઞ થવામાં કઈ બાબત અવરોધરૂપ બને છે ?

(A) મન સાથે જોડાયેલી ઈન્દ્રિયોનું અનુસરણ

(B) સુખમાં પણ અનાસક્તિ સેવવી

(C) કાચબાની જેમ વિષયોમાંથી અંગો સંકોરી લેવા

(D) સંવેદનશીલતા હીન બની જવું તે

101. भाषा का वर्गीकरण किस प्रकार से नहीं किया गया है?
 (A) आकृतिमूलक (B) पारिवारिक
 (C) तुलनात्मक (D) इनमें से कोई नहीं
102. संविधान में किस धारा के अन्तर्गत हिंदी को राजभाषा घोषित किया गया है ?
 (A) 351 (i) (B) 352
 (C) 350 (D) 349
103. राजभाषा आयोग का गठन कब हुआ ?
 (A) 1950 ई. (B) 1955 ई.
 (C) 1960 ई. (D) 1976 ई.
104. राजभाषा अधिनियम कब निर्मित हुआ ?
 (A) 1947 ई. (B) 1960 ई.
 (C) 1976 ई. (D) 1990 ई.
105. राजभाषा अधिनियम के अनुसार इनमें से 'ख' श्रेणी के अंतर्गत कौन-सा राज्य नहीं आता ?
 (A) पंजाब (B) हिमाचल प्रदेश
 (C) गुजरात (D) महाराष्ट्र
106. इस समय हिंदी क्षेत्र के अंतर्गत कितने प्रदेश हैं ?
 (A) 7 (B) 10
 (C) 9 (D) 8
107. खड़ी बोली हिंदी का विकास किस भाषा से हुआ ?
 (A) ब्रज (B) अवधि
 (C) दक्खिनी हिंदी (D) अपभ्रंश
108. हिंदी के प्रथम प्रचारक थे :
 (A) महात्मा गांधी (B) पुरुषोत्तम टंडन
 (C) स्वामी दयानंद सरस्वती (D) सेठ गोविंददास
109. हिंदी प्रचारक आंदोलन में योगदान करने वाली सर्वप्रथम संस्था कौनसी थी ?
 (A) नागरी प्रचारिणी सभा (B) हिंदी साहित्य सम्मेलन
 (C) ब्रह्म समाज (D) फोर्ट विलियम कॉलेज
110. खड़ी बोली का सर्वप्रथम प्रयोग किसने किया ?
 (A) लल्लूलाल ने (B) इंशा अल्ला खों ने
 (C) सदल मिश्र ने (D) अमीर खुसरो ने
111. साहित्य की दृष्टि से सर्वोत्कृष्ट भाषा है ?
 (A) बांगरू (B) अपभ्रंश
 (C) अवधि (D) लहंदा
112. हिंदी किस परिवार की भाषा है ?
 (A) सामी-हामी (B) भारोपीय
 (C) काकेशी (D) पापुई

113. हिंदी भाषा का वास्तविक आरम्भ माना जाता है ?
 (A) नौवीं सदी (B) ग्यारहवीं सदी
 (C) बारहवीं सदी (D) दसवीं सदी
114. हिंदी में 'ओं' ध्वनि किस भाषा की ऋणी है ?
 (A) लैटिन (B) अंग्रेजी
 (C) ग्रीक (D) फ्रेंच
115. 'राजभाषा' का सही तात्पर्य है-
 (A) सरकारी कार्यालयों में प्रयुक्त भाषा (B) किसी राज्य विशेष की भाषा
 (C) विशेष नियमों के आधार पर बनाई गई भाषा (D) सर्वसाधारण की भाषा
116. राजभाषा आयोग का गठन किसके अध्यक्षता में किया गया ?
 (A) आचार्य नरेन्द्रदेव (B) बी.जी.खेर
 (C) मदनमोहन मालवीय (D) पी.डी.टण्डन
117. भाषा के मुख्यतः दो आधार कौन-से हैं?
 (A) मानसिक-भौतिक (B) आध्यात्मिक-भौतिक
 (C) प्रायोगिक-तात्त्विक (D) सैद्धांतिक-प्रायोगिक
118. किसके अनुसार भाषा सूचनाओं के आदान-प्रदान का माध्यम है ?
 (A) स्टीवेन रोजर फिशर (B) माइकल डेविट
 (C) सस्यूर (D) किम स्तेरेलनी
119. भाषा शिक्षण की दृष्टि से भाषा के मुख्यतः कितने भेद हैं ?
 (A) तीन (B) चार
 (C) दो (D) पांच
120. भाषा व्यवस्था तथा भाषा व्यवहार की अवधारणा किसकी है ?
 (A) ब्लूमफील्ड (B) रोजर फिशर
 (C) किम स्तेरेलनी (D) सस्यूर
121. शाब्दिक सहसंबंध अधिगम को प्रचुरता से प्रयोग किया जाता है ?
 (A) भाषा शिक्षण में (B) विज्ञान शिक्षण में
 (C) वाणिज्य शिक्षण में (D) कला शिक्षण में
122. बाल केन्द्रित शिक्षण विधि का गुण है ?
 (A) बालकों को कक्षा के केंद्र में स्थापित करके पढ़ाना
 (B) बालकों को उनकी आवश्यकता एवं रुचि के अनुकूल पढ़ाना
 (C) बालकों को सिर पर बैठाना
 (D) बालकों को सामूहिक रूप से पढ़ाना
123. व्याख्यान विधि का प्रमुख गुण है ?
 (A) मितव्ययता (B) शिक्षक को आरामप्रद
 (C) तथ्यपरक सूचनाओं के सम्प्रेषण में सहायक (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं

124. इनमें से किस विधि के अंतर्गत विद्यार्थियों को सोचने एवं अपने मन से अनोखे उत्तर देने के लिए प्रोत्साहित किया जाता है ?
 (A) वर्णमाला गीत (B) बुद्धयोत्तेजक विधि
 (C) भाषा अनुवाद विधि (D) सामाजिक नाटक विधि
125. किस विधि में किसी अन्य भाषा की सहायता के बिना भाषा को सिखाया जाता है ?
 (A) अप्रत्यक्ष विधि (B) प्रायोगिक विधि
 (C) प्रत्यक्ष विधि (D) अनुवाद विधि
126. शिक्षण सिद्धान्त के अनुरूप नहीं है -
 (A) व्याख्यान विधि (B) द्युरिस्टिक विधि
 (C) असाइनमेंट विधि (D) प्रोजेक्ट विधि
127. प्रायः व्याख्यान विधि को उत्तम माना जाता है ?
 (A) हाईस्कूल कक्षा स्तर के छात्रों के लिए
 (B) इण्टरमीडिएट कक्षा स्तर के छात्रों के लिए
 (C) बी.ए. स्तर की कक्षाओं के छात्रों के लिए
 (D) उपर्युक्त सभी छात्रों के लिए
128. अपने अध्यापन कार्य को अधिक प्रभावशाली बनाने हेतु सबसे अधिक किस पर निर्भर रहना चाहिए ?
 (A) प्रबंध पर (B) अपने ज्ञान पर
 (C) पुनर्निवेशन पर (D) शिक्षण के साधनों पर
129. किसी कक्षा की परीक्षा के लिए सर्वोत्तम विधि क्या हो सकती है ?
 (A) व्याख्यात्मक प्रश्न विधि (B) वस्तुनिष्ठ प्रश्न विधि
 (C) मौखिक प्रश्न विधि (D) वस्तुनिष्ठ एवं व्याख्यात्मक दोनों का मिश्रित रूप
130. अध्यापन की सर्वाधिक महत्वपूर्ण तकनीक है :
 (A) जो अध्यापक कहता है विद्यार्थियों में उसकी समझ पैदा करना।
 (B) अपने विषय में निर्धारित पाठ्यक्रम को पूरा करना।
 (C) पढ़ते समय विद्यार्थियों को आराम की स्थिति में रखना।
 (D) कक्षाएं नियमित रूप से लेना।
131. योग्य शिक्षक को भाषा पर अधिकार क्यों होना चाहिए :
 (A) भाषा योग्य शिक्षक बनाती है।
 (B) भाषा विषय का ज्ञान कराती है।
 (C) भाषा विधियों का ज्ञान कराती है।
 (D) भाषा के द्वारा वह अपने विचार छात्रों के समक्ष आसानी से रख सकता है।
132. निम्नलिखित में कौनसी भाषा हिंदी की एक बोली नहीं है ?
 (A) हरियाणवी (B) बुंदेली
 (C) मराठी (D) मगही
133. राजभाषा संकल्प कब लिया गया ?
 (A) 1962 (B) 1964
 (C) 1966 (D) 1968

134. विश्व हिंदी सचिवालय कहीं स्थित है ?
 (A) नेपाल (B) श्रीलंका
 (C) मॉरिशस (D) पाकिस्तान
135. जैसा लिखा है वैसा ही लिखना क्या कहलाता है ?
 (A) सुलेखन (B) अनुलेखन
 (C) प्रतिलेखन (D) श्रुतलेखन
136. लेखन के कितने प्रकार हैं?
 (A) 2 (B) 4
 (C) 5 (D) 6
137. किस लेखन से भाषा की विभिन्न संरचनाओं को याद रखने में सहायता मिलती है ?
 (A) प्रतिलेखन (B) श्रुतलेखन
 (C) सुलेखन (D) अनुलेखन
138. किस लेखन से छात्र में अध्येय भाषा की ध्वनियों पदीम रूपात्मक परिवर्तनों, ध्वनिगुणों के अंतर को समझने की शक्ति का विकास होता है?
 (A) श्रुतलेखन (B) अनुलेखन
 (C) लिप्यन्तरण लेखन (D) प्रतिलेखन
139. कौनसा लेखन द्विभाषीयता के संदर्भ में ही कराया जाता है ?
 (A) अनुलेखन (B) लिप्यन्तरण लेखन
 (C) प्रतिलेखन (D) सुलेखन
140. सर्वप्रथम लिखना सिखाने में ज्ञानेंद्रियों का सहयोग लेने वाली विधि कौनसी है ?
 (A) पेस्टालॉजी विधि (B) जेकॉटोट विधि
 (C) अनुकरण विधि (D) मोंटेसरी विधि
141. किस विधि को मनोवैज्ञानिक विधि के नाम से भी जाना जाता है ?
 (A) जेकॉटोट विधि (B) स्वतन्त्र अनुकरण विधि
 (C) सार्थक शब्द-लेखन विधि (D) रूपरेखा अनुकरण विधि
142. भाषा अधिगम के तीन प्रमुख उद्देश्य कौन-से हैं ?
 (A) भाव-प्रकाशन, भाव एवं विचार ग्रहण, सृजनात्मकता
 (B) रसास्वादन , सौंदर्यानुभूति, आत्माभिव्यक्ति
 (C) सहानुभूति, भाव-प्रकाशन, रसास्वादन
 (D) आत्माभिव्यक्ति, कल्पनाशक्ति, सौंदर्यानुभूति
143. कवि किस सौन्दर्य के द्वारा अमूर्त को मूर्त तथा साधारण को असाधारण चित्रित करने में सफल होता है ?
 (A) शैली सौन्दर्य (B) भाव सौन्दर्य
 (C) विचार सौन्दर्य (D) कल्पना सौन्दर्य
144. वर्ण लालित्य, वर्णावृत्ति, लय, यमक, गुण, छन्द किसके अंतर्गत आते हैं?
 (A) कल्पना सौन्दर्य (B) नाद और ध्वनि सौन्दर्य
 (C) भाव सौन्दर्य (D) शैली सौन्दर्य

145. काव्य के कितने पक्ष होते हैं ?
 (A) 4 (B) 5
 (C) 2 (D) 3
146. किस तत्त्व के अंतर्गत भाषा, शब्द चयन, बिम्ब विधान, प्रतीक योजना आदि आते हैं ?
 (A) शैली सौन्दर्य (B) कल्पना प्रणवता
 (C) ध्वन्यात्मकता (D) नाद सौन्दर्य
147. कविता का मुख्य लक्ष्य क्या है ?
 (A) चित्रात्मकता (B) ग्रहणशीलता
 (C) भाव सौन्दर्य (D) रसानुभूति
148. मनोवैज्ञानिक दृष्टि से कविता के सस्वर वाचन से शिक्षार्थियों में किस की वृद्धि होती है ?
 (A) आनंद (B) आत्मविश्वास
 (C) भावानुकूल शैली (D) कलात्मक
149. भक्तिकाल, रीतिकाल तथा आधुनिक काल की अधिकांश कविताएँ कैसी हैं?
 (A) छंदोबद्ध किंतु अतुकांत (B) मुक्तछंद और अतुकांत
 (C) छंदोबद्ध और तुकांत (D) लयात्मक
150. काव्य के कथ्यगत एवं शिल्पगत सौन्दर्य की परख क्या कहलाती है ?
 (A) सौन्दर्य विश्लेषण (B) कंठस्थीकरण
 (C) आरोह-अवरोह (D) रसास्वादन
151. उपमा के मूल कितने तत्त्व होते हैं?
 (A) तीन (B) दोन
 (C) पांच (D) चार
152. किसी विशेष गुण के आधार पर जब किसी वस्तु की तुलना किसी अन्य वस्तु से की जाए तो क्या कहलाता है ?
 (A) रूपक (B) श्लेष
 (C) उपमा (D) यमक
153. जिस गुण के आधार पर दो वस्तुओं की तुलना की जाती है उसे क्या कहते हैं ?
 (A) उपमेय (B) उपमान
 (C) साधरण धर्म (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं
154. गद्य को किस कोटि में रखा जा सकता है ?
 (A) तथ्यात्मक एवं सूचनात्मक अभिव्यक्ति (B) भाव प्रधान
 (C) रसात्मक (D) भावोन्मेषकारी
155. प्रभावी पाठ योजना एक कक्षा में प्रयोग में आने वाली क्रिया की कौनसी रूपरेखा है ?
 (A) प्रायोगिक (B) प्रस्तावित
 (C) परिमार्जित (D) विज्ञाननिष्ठ
156. पाठ योजना के निर्माण से कौनसा शिक्षण संभव हो पाता है?
 (A) सामाजिक (B) मनोवैज्ञानिक
 (C) आर्थिक (D) सांस्कृतिक

157. पाठ योजना का महत्त्व है -
 (A) अध्यापकों के द्वारा कक्षा में प्रवेश करने से पूर्व तथा बाद में की जाने वाली संपूर्ण क्रियाओं का ज्ञान
 (B) अध्यापकों द्वारा अपने शिक्षण कौशलों में अपेक्षित सुधार
 (C) अध्यापकों द्वारा शिक्षण-चरों का उत्तम ज्ञान
 (D) उपर्युक्त सभी
158. शिक्षक द्वारा पाठ योजना का निर्माण करते समय किस बात को ध्यान में रखा जाता है-
 (A) छात्र के पूर्व ज्ञान को (B) छात्र के वैयक्तिक व्यवहार को
 (C) उपर्युक्त दोनों ही (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं
159. 'शिक्षण क्रियाओं तथा उद्देश्यों के आलेख को ही पाठ योजना कहते हैं' किसका अभिमत है -
 (A) डेविस (B) एन.एल.वासिंग
 (C) डा.आर.जी.कुशवाहा (D) ए.डीक्वी
160. कविताएँ लययुक्त एवं अमूर्त होती हैं जिसमें बिंब का प्रयोग उल्लेखनीय है।
 (A) कथन सत्य है (B) कथन असत्य है
 (C) कथन अंशतः सत्य है (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं
161. कहानी के कितने तत्व होते हैं :
 (A) तीन (B) दो
 (C) पांच (D) छः
162. नाटककिस विधा के अंतर्गत आता है -
 (A) दृश्य (B) श्रव्य
 (C) दृश्य-श्रव्य (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं
163. किस विधा में जीवन के किसी एक समय का चित्रण किया जाता है तथा इसमें संक्षिप्तता होती है:
 (A) नाटक (B) निबंध
 (C) जीवनी (D) एकांकी
164. किसी दूसरे व्यक्ति के जीवन के बारे में जब लेखक लिखते हैं तब उसे क्या कहते हैं ?
 (A) आत्मकथा (B) संस्मरण
 (C) रेखाचित्र (D) जीवनी
165. संस्मरण लेखन का आधार क्या है ?
 (A) वस्तु (B) स्मृति
 (C) स्थान (D) दृश्य
166. उपन्यास में जीवन का व्यापक परिदृश्य प्रकट होता है। यह कथन -
 (A) सत्य है (B) असत्य है
 (C) अंशतः सत्य है (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं
167. गद्य शिक्षण का महत्त्व है -
 (A) दैनिक जीवन में, ज्ञानार्जन के रूप में
 (B) भाषिक तत्त्वों की जानकारी, व्याकरण सम्मत भाषा
 (C) उपर्युक्त दोनों
 (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं

168. व्याकरणशिक्षण के लिए कितनी विधियों का प्रयोग किया जाता है -
 (A) 6 (B) 5
 (C) 7 (D) 4
169. भाषा की प्रकृति, उसके ध्वनि विज्ञान, रूप विज्ञान एवं शब्द निर्माण के नियमों की जानकारी के लिए व्याकरण शिक्षा आवश्यक है। यह कथन -
 (A) सत्य है (B) असत्य है
 (C) अंशतः सत्य है (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं
170. किस विधि को सिद्धान्त विधि भी कहते हैं ?
 (A) पाठ्य पुस्तक विधि (B) निगमन विधि
 (C) आगमन विधि (D) सूत्र विधि
171. किस प्रणाली में 'विशेष से सामान्य की ओर एवं स्थूल से सूक्ष्म की ओर शिक्षण सूत्रों को प्रयोग में लाया जाता है ?
 (A) सूत्र विधि (B) विश्लेषण एवं संश्लेषण विधि
 (C) आगमन विधि (D) पाठ संसर्ग विधि
172. जिन शब्दों द्वारा संज्ञा की विशेषता या गुण प्रकट होते हैं उन्हें क्या कहते हैं ?
 (A) क्रिया विशेषण (B) सर्वनाम
 (C) अव्यय (D) विशेषण
173. अव्यय के कितने प्रकार हैं -
 (A) 3 (B) 5
 (C) 2 (D) 4
174. 'रवीन्द्र' का संधि विच्छेद है -
 (A) रवि+ इन्द्र (B) रवी + इन्द्र
 (C) रवि+ ईन्द्र (D) रवी + ईन्द्र
175. हिंदी उपसर्ग 'बिन्' का अर्थ है -
 (A) हीन (B) अभाव
 (C) श्रेष्ठ (D) आधा
176. किसी भी प्रभावी रचना के लिए कौनसा अनुच्छेद बहुत महत्वपूर्ण होता है?
 (A) प्रथम (B) प्रथम एवं अंतिम
 (C) अंतिम (D) सारांश
177. रचना के तीन प्रकार कौन-से हैं?
 (A) वर्णनात्मक लेखन, आख्यानपरक लेखन, तार्किक लेखन
 (B) साहित्यिक लेखन, वैज्ञानिक लेखन, कल्पनाप्रधान लेखन
 (C) उपर्युक्त में से कोई नहीं
 (D) उपर्युक्त सभी
178. किस अनुच्छेद में आप कुछ विचारों, तथ्यों, सूचनाओं, सुझावों, निर्णय आदि का समावेश कर सकते हैं -
 (A) रचना का प्रारंभ (B) विषय का विस्तार
 (C) रचना का अंत (D) उपर्युक्त सभी

179. वक्ता की ध्वनियों, शब्दों एवं भावों को कानों के माध्यम से ग्रहण कर उसका अर्थग्रहण करने की क्रिया क्या कहलाती है ?
 (A) वाचन (B) लेखन
 (C) कथन (D) श्रवण
180. सीखी जाने वाली भाषा की ध्वनियों के बिंदुओं को सुनना सिखाना क्या कहलाता है ?
 (A) सामान्य श्रवण (B) एकाग्रचित्त श्रवण
 (C) चयनात्मक श्रवण (D) शांतचित्त श्रवण
181. श्रवण कौशल के दो मुख्य अंग माने जाते हैं -
 (A) पर्याप्त श्रवण और अनौपचारिक श्रवण (B) ध्वनि-अभिज्ञान और अर्थ-ग्रहण
 (C) बाधाहीन श्रवण और एकाग्र-श्रवण (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं
182. श्रवण कौशल का महत्त्व है-
 (A) भाषा ज्ञान का आधार बनाने में। (B) अन्य भाषायी कौशलों को विकसित करने में।
 (C) मौखिक अभिव्यक्ति के विकास में। (D) उपर्युक्त सभी
183. 'श्रवण' शब्द किस धातु से बना है ?
 (A) सू (B) श्री
 (C) श्रु (D) सीख
184. एक कुशल श्रोता बनाने हेतु कौनसे शैक्षिक क्रियाकलाप उपयोगी सिद्ध हो सकते हैं ?
 (A) कहानी कहना एवं वार्तालाप सुनाना (B) प्रकृति एवं देश प्रेम संबंधी कविताएँ सुनाना
 (C) महापुरुषों की सूक्तियों सुनाना (D) उपर्युक्त सभी
185. किस विधि में अध्यापक किसी गद्यांश को बोलता है एवं छात्र सुनकर लिखते हैं ?
 (A) वाचन विधि (B) भाषण विधि
 (C) कथोपकथन विधि (D) श्रुतलेख विधि
186. श्रवण कौशल में प्रवीणता प्राप्त करने की दृष्टि से किन बिन्दुओं पर ध्यान देना चाहिए -
 (A) लक्ष्य भाषा की एकाकी ध्वनियों को स्पष्ट सुन सकना।
 (B) विभिन्न ध्वनि समुच्चयों तथा ध्वनिक्रमों को स्पष्टतः सुन सकना।
 (C) उपर्युक्त दोनों
 (D) उपर्युक्त कोई नहीं
187. छात्र को लक्ष्यभाषा के माध्यम से अपने भावों-विचारों को संदर्भानुसार, धाराप्रवाह एवं प्रभावी ढंग से अभिव्यक्त करना सीखना क्या कहलाता है ?
 (A) कथन कौशल (B) वाचन कौशल
 (C) लेखन कौशल (D) श्रवण कौशल
188. किस में उच्चारण, विवृति तथा अनुतान की कुशलता के साथ-साथ वक्ता के मन में उत्पन्न भावों-विचारों की अभिव्यक्ति भी शामिल है -
 (A) साहित्यिक अभिव्यक्ति (B) लिखित अभिव्यक्ति
 (C) मौखिक अभिव्यक्ति (D) मनोवैज्ञानिक अभिव्यक्ति
189. व्याख्यान विधि पर दोष आरोपित किया जाता है -
 (A) वैज्ञानिक अभिवृद्धि का अभाव (B) करके सीखने के सिद्धांत का प्रतिकार
 (C) एक मार्गीय शिक्षण क्रिया (D) उपर्युक्त सभी

190. भाषण विधि का एक गुण नहीं है-
 (A) मितव्ययी विधि (B) तीव्र गति
 (C) समय की बचत (D) स्वतंत्र चिंतन
191. भाषण विधि का दोष है -
 (A) स्मृति पर अत्यधिक बल (B) स्वतंत्र चिंतन का अभाव
 (C) वैज्ञानिक दृष्टिकोण के विकास में बाधक (D) उपर्युक्त सभी
192. व्याख्यान विधि के लिए आवश्यकता होती है-
 (A) प्रशिक्षण की (B) अभ्यास की
 (C) परिपक्वता की (D) बौद्धिक चातुर्य की
193. मौखिक अभिव्यक्ति के प्रायः दोष पाए जाते हैं -
 (A) अधिक या न्यून गति (B) प्रवाह एवं ओजस्विता की कमी
 (C) आरोह-अवरोह की अनिश्चितता (D) उपर्युक्त सभी
194. मौखिक अभिव्यक्ति संबंधी त्रुटियों के निवारण हेतु उपचारात्मक उपाय हैं -
 (A) उच्चारणअवयवों की जॉच (B) शैक्षिक निर्देशन एवं सहायता
 (C) सुनियोजित शैक्षिक क्रियाकलापों का आयोजन (D) उपर्युक्त सभी
195. वह कौनसी क्रिया है जिसमें प्रतीक ध्वनि और अर्थ साथ-साथ चलते हैं?
 (A) लेखन (B) वाचन
 (C) श्रवण (D) कथन
196. अनुकरणवाचन के कितने भेद माने गए हैं?
 (A) 2 (B) 4
 (C) 5 (D) 3
197. लिपि प्रतीकों को देखना एवं ग्रहण करना क्या कहलाता है ?
 (A) गंभीर वाचन (B) द्रुत वाचन
 (C) मौन वाचन (D) कोई नहीं
198. वाचन संबंधी त्रुटियां हैं -
 (A) शुद्ध उच्चारण (B) उचित गति
 (C) आरोह-अवरोह का न होना (D) समझकर पढ़ना
199. वाचन त्रुटियों के कारण हैं -
 (A) सावधानी (B) मार्गदर्शन अभाव
 (C) कक्षा का आनंदी वातावरण (D) मृदुल व्यवहार
200. वाचन संबंधी त्रुटियों के निवारणार्थ प्रयास किए जा सकते हैं -
 (A) दृष्टि तथा वाणी संबंधी दोषों को दूर करना।
 (B) बार-बार अभ्यास न करना।
 (C) पाठ्यपुस्तकों की अशुद्ध छपाई करना।
 (D) ध्वनियों का अपूर्ण ज्ञान रखना।

201. अधोलिखित में से लेखन कौशल का महत्त्व नहीं है -
 (A) भाषा पर पूर्ण रूपसे अधिकार प्राप्ति।
 (B) विश्व का ज्ञान लिखित रूप में सुरक्षित रहता है।
 (C) वक्ता के मनोभावों को समझना।
 (D) अतीत के ज्ञान एवं इतिहास को समझने में सहायक है।
202. भाषा विशेष में स्वीकृत लिपि प्रतीकों के माध्यम से भावों-विचारों को अंकित करने की कुशल प्रक्रिया को क्या कहते हैं ?
 (A) अनुशीलन (B) मनन
 (C) चिंतन (D) लेखन
203. भाषाई कौशल विकास की दृष्टि से अंतिम कौशल कौनसा है ?
 (A) लेखन (B) भाषण
 (C) पठन (D) श्रवण
204. किसके अनुसार वाचन की अपेक्षा लेखन की प्रक्रिया सरल होने के कारण पहल लेखन सिखाना अधिक मनोवैज्ञानिक है ?
 (A) डॉ. लक्ष्मीनारायण शर्मा (B) मरिया मोंटेसरी
 (C) डॉ. रामशंकर पाण्डेय (D) कैथरीन ओकानर
205. लिप्यन्तरण लेखन किस संदर्भ में कराया जाता है?
 (A) श्रुतलेख (B) प्रतिलेख
 (C) द्विभाषीयता (D) सुलेख
206. लेखन की विकास प्रक्रिया के आधार पर इसके तीन सोपान कौनसे हैं -
 (A) वर्ण लेखन, वर्तनी ज्ञान एवं रचना
 (B) अक्षर ज्ञान, अनुकरण, रूपरेखा अनुकरण
 (C) स्वातन्त्र अनुकरण, सार्थक शब्द लेखन, समन्वयात्मक
 (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं
207. वर्ण संयोजन के प्रयोग का समुचित ज्ञान एवं रचना क्या कहलाता है ?
 (A) वर्ण (B) वाच्य
 (C) रचना (D) वर्तनी
208. वर्तनी दोष का प्रमुख कारण नहीं है -
 (A) अशुद्ध उच्चारण (B) लिपि का अपूर्ण ज्ञान
 (C) लेखन सामग्री (D) व्याकरण, शब्दरचना का अपूर्ण ज्ञान
209. वर्ण दोषों को दूर करने हेतु शिक्षक को उपाय अपनाने चाहिए -
 (A) वैयक्तिक अवधान (B) शब्द एवं अर्थ सामंजस्य
 (C) अशुद्धियों का चतुर्विध निराकरण (D) उपर्युक्त सभी
210. दृश्य-श्रव्य सामग्री को कहते हैं-
 (A) सहायक सामग्री (B) प्रसाधन सामग्री
 (C) ज्ञानेन्द्रिय प्रसाधन (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं

211. दृश्य-श्रव्य सामग्री प्रायः बढ़ा देती हैं -
 (A) छात्रों की धारणा (B) छात्रों का अवधान
 (C) छात्रों द्वारा विषय वस्तु की पहचान (D) उपर्युक्त सभी
212. श्रव्य माध्यम नहीं है -
 (A) टेपरिकार्डर (B) रेडियो
 (C) ग्रामोफोन (D) मानचित्र
213. कंप्यूटर में आंकड़े, पाठ्यसामग्री, चित्र, ध्वनि आदि को एकत्रित करना क्या कहलाता है ?
 (A) वीडियो (B) मल्टीमीडिया
 (C) सूचना सम्प्रेषण (D) दूरदर्शन
214. कंप्यूटर है-
 (A) शिक्षण के लिए वरदान (B) शिक्षण के लिए अभिशाप
 (C) शिक्षण का कार्याकल्प (D) शिक्षण की दुर्गति
215. नाटक जिस श्रेणी में आता है, वह है -
 (A) दृश्य (B) दृश्य-श्रव्य
 (C) श्रव्य (D) यान्त्रिक
216. पाठ्यपुस्तक के दो पक्ष कौनसे हैं ?
 (A) स्वाध्याय, आवृत्ति (B) पाठ्य सामग्री, विषयवस्तु
 (C) अध्ययन पक्ष एवं रूपात्मक पक्ष (D) अध्ययन, अध्यापन
217. पाठ्यपुस्तक का गुण नहीं है ?
 (A) भाषा ज्ञान में वृद्धि (B) उपयुक्तता
 (C) क्रमबद्धता (D) शब्दकोश
218. पाठ्य सामग्री का प्रस्तुतीकरण है -
 (A) विषय सामग्री (B) शीर्षक
 (C) पाठ की भूमिका (D) उपर्युक्त सभी
219. सहायक पुस्तकों के निर्माण में आवश्यक तत्त्व है -
 (A) भाषा (B) दिशा निर्देश
 (C) उपर्युक्त दोनों (D) कोई नहीं
220. शिक्षण में सहायक सामग्री का उपयोग किया जाता है -
 (A) शिक्षण को प्रभावशाली बनाने हेतु
 (B) शिक्षण को मनोरंजन पूर्ण बनाने के लिए
 (C) शिक्षण को स्वाभाविक एवं अधिक उपयोगी बनाने हेतु
 (D) उपर्युक्त सभी
221. यदि आपके पास सीमित संसाधन हैं। आप एक दृश्य-श्रव्य प्रयोगशाला तैयार करते हुए निम्नलिखित में से किसे प्रधानता देंगे ?
 (A) श्यामपट, वास्तविक पदार्थ, मॉडल एवं स्लाइड
 (B) संग्रहालय, रेडियो, टीवी एवं स्लाइड प्रोजेक्टर
 (C) टी.वी.,वी.सी.आर. कंप्यूटर एवं शिक्षण मशीन
 (D) शिक्षण खेल, फिल्म प्रोजेक्टर, टेपरिकॉर्डर

222. एक अध्यापक के 'व्यक्तित्व को कक्षा प्रतिबिम्ब' कहा जाता है -
 (A) श्यामपट्ट को केवल (B) श्यामपट्ट पर किये गये कार्य को
 (C) हस्तलेख को केवल (D) उपर्युक्त में से कोई नहीं
223. टेलीविजन का शिक्षण में योगदान है-
 (A) अत्यधिक (B) सामान्य
 (C) अधिक (D) शून्य
224. कविता पाठ संबंधी सहभागी क्रिया नहीं है -
 (A) काव्य गान (B) अत्याक्षरी
 (C) अभिनय (D) कवि सम्मेलन
225. हिंदी भाषा एवं साहित्य के अध्ययन एवं अध्यापन हेतु क्या आवश्यक है ?
 (A) साहित्यिक वातावरण (B) पाठ्य पुस्तक
 (C) साहित्यिक गतिविधियाँ (D) साहित्यिक अभिरुचि
226. मौखिक उदाहरण, उद्धरण एवं वास्तविक पदार्थ किसे स्पष्ट करने में सहायक होते हैं?
 (A) प्रयोग (B) दृश्य प्रसंग
 (C) भाव एवं अर्थ (D) रेखाचित्र
227. हिंदी भाषा शिक्षण में श्रव्य-दृश्य सामग्री भाषा शिक्षण प्रदान करती हैं-
 (A) निरसता (B) शिथिलता
 (C) अकर्मण्यता (D) सजीवता
228. पाठ्य पुस्तक के रूपात्मक पक्ष की विशेषताएँ हैं-
 (A) मुख पृष्ठ आकर्षक हो (B) कागज अच्छा, मोटा और सफेद हो
 (C) आकार-पुस्तक पकड़ने में सुविधा हों (D) उपर्युक्त सभी
229. पाठ्य पुस्तक का गुण नहीं है-
 (A) रोचकता (B) मूल्य सामान्य
 (C) जीवन से संबद्धता (D) आदर्श वादिता
230. पाठ्यपुस्तक के अध्ययन पक्ष की विशेषता नहीं है-
 (A) व्यावहारिकता (B) विविधता से पूर्ण विषय सामग्री
 (C) विषय की गंभीरता (D) भाषाई उत्कृष्टता
231. हिंदी में आदर्श प्रश्नपत्र निर्माण में कौनसे तत्त्व समाहित हैं-
 (A) उद्देश्यपूर्ण (B) स्पष्ट
 (C) प्रासंगिक (D) उपर्युक्त सभी
232. स्वर-रहित व्यंजन एवं स्वर युक्त व्यंजन एकसाथ संयुक्त रूप से उच्चरित हों तो वे क्या कहलाते हैं?
 (A) अंतःस्थ व्यंजन (B) द्वित्व व्यंजन
 (C) संयुक्त व्यंजन (D) स्पर्श व्यंजन
233. किस ध्वनि का उच्चारण 'ह' के समान होता है ?
 (A) अयोगवाह (B) हलंत
 (C) विसर्ग (D) अनुनासिक

234. भाषा की सबसे छोटी मौखिक इकाई कौनसी है ?
 (A) शब्द (B) वर्ण
 (C) ध्वनि (D) वाक्य
235. 'ओ३म' यह किस स्वर का उदाहरण है?
 (A) दीर्घ स्वर (B) ह्रस्व स्वर
 (C) प्लुत् स्वर (D) कोई नहीं
236. ऊष्म व्यंजन कौनसा है?
 (A) य (B) ज्ञ
 (C) श्र (D) ष
237. व्यंजन के कितने भेद होते हैं ?
 (A) तीन (B) चार
 (C) दो (D) पांच
238. जिन वर्णों के उच्चारण में श्वास वायु अधिक मात्रा में बाहर निकलती है उसे क्या कहते हैं?
 (A) अल्पप्राण (B) महाप्राण
 (C) घोष (D) अघोष
239. हिंदी में कितने स्वर हैं?
 (A) 10 (B) 11
 (C) 12 (D) 13
240. 'कमल नयन' किस समास का उदाहरण है?
 (A) बहुव्रीहि (B) तत्पुरुष
 (C) कर्मधारय (D) द्वन्द्व
241. तत्पुरुष समास में कौनसा पद प्रधान होता है?
 (A) पूर्व पद (B) उत्तर पद
 (C) दोनों पद (D) कोई नहीं
242. कैकेयी ने राम को 14 वर्ष का वनवास दिया, उचित कारक का चयन कीजिए-
 (A) सम्प्रदान (B) कर्म
 (C) अपादान (D) सम्बन्ध
243. जिस विशेषण से किसी निश्चित परिमाण का ज्ञान न हों, उसे क्या कहते हैं?
 (A) अनिश्चित परिमाणवाचक (B) निश्चित परिमाणवाचक
 (C) गुणवाचक विशेषण (D) सार्वनामिक विशेषण
244. जब किसी वाक्य में एक क्रिया का होना दूसरी क्रिया पर निर्भर करता हो, उस वाक्य को कहते हैं-
 (A) आज्ञावाचक (B) संदेहवाचक
 (C) संकेतवाचक (D) इच्छावाचक
245. 'अभ्यागत' शब्द में उपसर्ग कौनसा है ?
 (A) आगत (B) अभि
 (C) अभी (D) गत

246. 'बहुतायत' शब्द में प्रत्यय है-
- (A) बहु (B) आयत
(C) यत (D) अयत
247. जो लोग ईमानदार होते हैं, उनका सर्वत्र आदर होता है। वाक्य-भेद पहचानिए -
- (A) संयुक्त (B) संज्ञा उपवाक्य
(C) सरल (D) मिश्र
248. क्रिया के जिस रूप से यह पता चले कि क्रिया का मुख्य विषय कर्ता है, कर्म है अथवा भाव उसे क्या कहते हैं -
- (A) वाच्य (B) प्रधान उपवाक्य
(C) क्रियाविशेषण (D) विशेषण उपवाक्य
249. वाच्य भेद की पहचान कीजिए - महर्षि दयानंद ने आर्यसमाज की स्थापना की।
- (A) भाववाच्य (B) कर्मवाच्य
(C) अकर्तृवाच्य (D) कर्तृवाच्य
250. 'मनु, मानो, जनु, जनहु' किस अलंकार के वाचक शब्द हैं-
- (A) रूपक (B) अनुप्रास
(C) उत्प्रेक्षा (D) अन्योक्ति
251. किसके दोहों को साखी कहा जाता है?
- (A) मीरा (B) सूरदास
(C) तुलसीदास (D) कबीर
252. अघ जल गगरी छलकत जाए - उचित अर्थ का चयन कीजिए -
- (A) सँभल कर न चलना
(B) थोड़े पानी का बगूला होना
(C) अल्पज्ञ अथवा सामान्य सम्पत्ति वाले व्यक्ति द्वारा गर्व प्रदर्शन
(D) अपनी छोटी-सी बात की भी प्रशंसा करना
253. खरबूजे को देखकर खरबूजा रंग बदलता है। उचित अर्थ का चयन कीजिए -
- (A) पड़ोस का असर पड़ता ही है
(B) समूह में सब लोग परस्पर समान व्यवहार करते हैं
(C) एक खेत के सब खरबूजे समान होते हैं
(D) एक दूसरे की नकल / स्पर्धा करना
254. 'राजा' का पर्यायवाची शब्द कौनसा है?
- (A) नागपति (B) सूपति
(C) महीपति (D) गणपति
255. 'द्विज' शब्द का उचित समानार्थी विकल्प है -
- (A) केश (B) चंद्रमा
(C) नक्षत्र (D) दौत

256. 'आकास्मिक' शब्द का विपरीतार्थी विकल्प है -
 (A) सामयिक (B) निष्कामित
 (C) पूर्वाभासित (D) अनिष्ट
257. 'विरक्त' शब्द का विलोम विकल्प है -
 (A) भोगी (B) संसारी
 (C) आसक्त (D) लिप्त
258. 'जो दूर की सोचे' अनेक शब्दों हेतु एक उचित विकल्प का चयन कीजिए -
 (A) दूरगामी (B) दुर्दशा
 (C) दूरदर्शी (D) दूर्भाव
259. 'अस्त्र' किसे कहते हैं ?
 (A) जो हथियार हाथ से पकड़कर चलाया जाए (B) विनाशक अधिनियम
 (C) सामाजिक कानूनों का उल्लंघन (D) जो हथियार फेंक कर चलाया जाए
260. 'हृदय' शब्द के वर्णविच्छेद का उचित विकल्प है -
 (A) ह्+ ऋ+द्+अ+य्+अ (B) ह्+द्+ऋ+य्+अ
 (C) ह्+ य्+ऋ+द्+अ+य (D) ह्+य्+ऋ+य्+द्+अ
261. 'नदी में बाढ़ आई है।' अर्थ के आधार पर वाक्य भेद है -
 (A) संकेतवाचक (B) विधानवाचक
 (C) इच्छावाचक (D) विस्मयवाचक
262. किस चिह्न का प्रयोग प्रश्नवाचक एवं विस्मयवाचक वाक्यों को छोड़कर प्रायः सभी प्रकार के वाक्यों के अंत में किया जाता है ?
 (A) अर्ध विराम (B) अल्प विराम
 (C) प्रश्नवाचक (D) पूर्ण विराम
263. 'हँसते-हँसते' में किस चिह्न का प्रयोग किया गया है -
 (A) निर्देशक चिह्न (B) उद्धरण चिह्न
 (C) योजक चिह्न (D) विस्मयवाचक चिह्न
264. उचित अनुनासिक विकल्प का चयन कीजिए -
 (A) सनजिवनी (B) संजिवनी
 (C) संजीवनि (D) संजीवनी
265. कौनसाशब्द वर्तनी की दृष्टि से उचित है-
 (A) शक्तियां (B) शक्तीयों
 (C) शक्तियों (D) शक्तीयां
266. अनौपचारिक पत्र है -
 (A) निमंत्रणपत्र (B) आवेदन पत्र
 (C) व्यावसायिक-पत्र (D) प्रार्थना पत्र
267. औपचारिक पत्र है -
 (A) धन्यवाद-पत्र (B) संवेदना पत्र
 (C) शुभकामना-पत्र (D) प्रार्थना पत्र

268. नगर-प्रशासन में होने वाली ढिलाई या कमी के कारण विभिन्न शासकीय अधिकारियों को लिखे गए पत्र क्या कहलाते हैं-
- (A) कार्यालयी पत्र (B) शिकायती पत्र
(C) संपादकीय पत्र (D) व्यावसायिक पत्र
269. निबंध रचना के तीन प्रमुख तत्वों का उचित क्रम है -
- (A) उपसंहार, प्रस्तावना, विवेचना (B) भूमिका, मध्य भाग, अंत
(C) विवेचना, प्रस्तावना, उपसंहार (D) मध्य भाग, भूमिका, अंत
270. राष्ट्रीय सामाजिक समस्या के अंतर्गत किस निबंध का समावेश होगा ?
- (A) दैनिक जीवन में विज्ञान (B) श्रम का महत्त्व
(C) परोपकार (D) बाल श्रमिक
271. किस शब्द में उचित स्थान पर नुक्ता का प्रयोग हुआ है?
- (A) ज़मानत (B) जमानत
(C) जमानत (D) जमानत
272. विज्ञापन की भाषा कैसी हो तो बेहतर है -
- (A) वर्णनात्मक (B) विचारणीय
(C) काव्यात्मक (D) प्रशंसनीय
273. अच्छे संवाद लेखन हेतु आवश्यक है-
- (A) अस्पष्ट उच्चारण (B) संबद्धता
(C) कृत्रिमता (D) अरोचकता
274. चित्र-वर्णन मुख्य रूप से किस काल में करना चाहिए -
- (A) भविष्यकाल (B) वर्तमान काल
(C) भूतकाल (D) अपूर्ण भूतकाल
275. ऐसे शब्द जिनमें लिंग, वचन, काल की दृष्टि से कोई रूप परिवर्तन नहीं होता, वे क्या कहलाते हैं?
- (A) संबंधबोधक (B) सर्वनाम
(C) क्रिया (D) अव्यय
276. 'राजेश से चला नहीं जाता।' इस वाक्य में वाच्य भेद का सही विकल्प है -
- (A) कर्तृवाच्य (B) भाववाच्य
(C) कर्मवाच्य (D) कोई नहीं
277. 'अदालत' शब्द किस भाषा से आगत है -
- (A) फारसी (B) पुर्तगाली
(C) यूनानी (D) अरबी
278. निम्नांकित विकल्पों से शुद्ध वाक्य का चयन कीजिए -
- (A) साहित्य और जीवन में घोर संबंध है। (B) साहित्य और जिवन में घोर सम्बद्ध है।
(C) साहित्य और जीवन में घनिष्ठ संबंध है। (D) साहीत्य और जीवन में घनिष्ठ संबंध है।
279. अपठित काव्यांश में आवश्यक नहीं है -
- (A) लघुत्तरी प्रश्नों में अमर्यादा (B) शीर्षक संक्षिप्त एवं आकर्षक
(C) प्रतीकार्थों पर विशेष ध्यान (D) कठिन शब्दों को रेखांकित करना

280. अपठित गद्यांश के लाभ हैं -
 (A) शब्द भंडार में वृद्धि (B) भाषिक योग्यता में पतन
 (C) प्रसंगानुसार शब्दों का अनर्थ (D) अपने शब्दों में व्यक्त करने की असमर्थता
281. हिंदी में कुछ ऐसे अव्यय होते हैं जो किसी पद के बाद जुड़कर उसके अर्थ में विशेष बल प्रदान करते हैं, वे क्या कहलाते हैं -
 (A) रीतिवाचक क्रियाविशेषण (B) निपात
 (C) समुच्चय बोधक (D) कालवाचक क्रियाविशेषण
282. साक्षात्कार कर्ता के प्रश्न कैसे होने चाहिए-
 (A) भावप्रधान (B) अप्रासंगिक
 (C) दीर्घोत्तरी (D) संक्षिप्त एवं स्पष्ट
283. प्रतियोगी को अपने पक्ष को तर्क के साथ प्रस्तुत करना क्या कहलाता है -
 (A) कथन (B) सहयोग
 (C) विरोध (D) वाद-विवाद
284. किस विधा में लेखक अपने साथ ही संवाद स्थापित करता है ?
 (A) व्याख्यान (B) डायरी
 (C) निबंध (D) उपन्यास
285. फीचर वस्तुतः भावनाओं का सरस, मधुर एवं अनुभूतिपूर्ण वर्णन है। यह कथन -
 (A) सत्य है (B) असत्य है
 (C) अंशतः सत्य है (D) कोई नहीं
286. जिसके अंतर्गत युद्ध, अकाल, दंगे, बीमारियों, आंदोलन आदि विषयों को रखा जाता है, क्या कहलाता है -
 (A) प्राकृतिक फीचर (B) साहित्यिक फीचर
 (C) घटनापरक फीचर (D) राजनीतिक फीचर
287. आलेख लेखन का गुण नहीं है-
 (A) जिज्ञासापूर्ण (B) भाषा सरल एवं प्रभावी
 (C) पुनरावृत्ति (D) विश्लेषण शैली
288. 'रिपोर्टाज' शब्द की उत्पत्ति किस भाषा से मानी जाती है ?
 (A) फ्रेंच (B) जर्मन
 (C) चीनी (D) जापानी
289. पुस्तकसमीक्षा करते समय पूर्वाग्रह से दूर रहना चाहिए। यह कथन -
 (A) अंशतः सत्य है (B) असत्य है
 (C) सत्य है (D) कोई नहीं
290. अनुच्छेद लेखन में किससे बचना चाहिए -
 (A) सरलता से (B) क्रमबद्धता से
 (C) मुख्य विषय से (D) जटिलता से
291. सम्प्रेषण के प्रकार हैं-
 (A) दो (B) चार
 (C) छः (D) आठ

292. शाब्दिक सम्प्रेषण किया जाता है -
 (A) संकेतों के माध्यम से (B) होठों के माध्यम से
 (C) शरीर के अंगों के माध्यम से (D) भाषा के माध्यम से
293. जनसंचार के कार्य नहीं है -
 (A) सूचना देना (B) सौंदर्यपूर्ण प्रस्तुतीकरण
 (C) शिक्षित करना (D) मनोरंजन करना
294. समाचार लेखन में कौनसी प्रक्रिया शामिल नहीं है -
 (A) आमुख लिखना (B) समग्र तथ्यों को संकलित करना
 (C) भूतकाल में लिखना (D) परिच्छेदों का निर्धारण करना
295. 'संचार' शब्द की उत्पत्ति किस धातु से हुई है ?
 (A) सन (B) चर
 (C) सम् (D) कोई नहीं
296. शुद्ध शब्द है -
 (A) मातृभूमि (B) मातृभुमी
 (C) मातृभूमी (D) मातुभुमि
297. इनमें से संदिग्ध वर्तमान काल का उदाहरण है -
 (A) नेहा पढ़ती है। (B) नेहा पढ़ रही होगी।
 (C) नेहा पढ़ रही है। (D) नेहा नहीं पढ़ी।
298. 'पत्र पहुंच गया होगा' किस काल का उदाहरण है -
 (A) अपूर्ण भूतकाल (B) सामान्य भूतकाल
 (C) आसन्न भूतकाल (D) संदिग्ध भूतकाल
299. लिपि कहते हैं -
 (A) भाषा के शुद्ध प्रयोग को (B) मौखिक भाषा को
 (C) भाषा के लिखने की विधि को (D) उपर्युक्त सभी
300. 'पेड़ से पत्ते गिरते हैं' वाक्य में किस कारक का प्रयोग हुआ है -
 (A) करण कारक (B) अपादान कारक
 (C) संबंध कारक (D) संप्रदान कारक